

בית המשפט העליון בשבתו כבית משפט לערעורים אזרחיים

ע"א 7387/22

לפני: כבוד השופט נ' סולברג
כבוד השופטת ג' כנפי-שטייניץ
כבוד השופט ח' כבוב

המבקש: ראובן נתאי

נ ג ד

המשיב: אחמד מוסא

ערעור על פסק הדין של בית המשפט המחוזי בחיפה מיום 13.7.2022 בע"א 69025-03-22 שניתן על-ידי כבוד השופטים: ב' טאובר – סג"נ, נ' ג'השאן וי' פרידמן

תאריך הישיבה: ט"ז בסיון התשפ"ג (5.6.2023)

בשם המבקש: בעצמו

בשם המשיב: עו"ד ויסאם אסמר

פסק-דין

השופט נ' סולברג:

1. על-פי הכותרת, "ערעור בזכות ולחילופין בקשת רשות ערעור", על פסק הדין של בית המשפט המחוזי בחיפה, מיום 13.7.2022, בע"א 69025-03-22 (השופטים ב' טאובר – סג"נ, נ' ג'השאן ו-י' פרידמן). בפסק הדין, ניתן תוקף להסכמת הצדדים, שבגדרה מצאו לנכון לשנות מהחלטות בית משפט השלום בחיפה בת"א 51322-05-16 (השופט א' שדה), מיום 2.6.2021, ומיום 9.2.2022, ובפרט מן הפסיקתא המתוקנת שנחתמה ביום 27.5.2021.

2. ראשיתו של הליך סבוך זה בתביעה לסילוק יד שהגיש המבקש, ראובן נתאי, ביום 24.5.2016, נגד המשיב – אחמד מוסא. בכתב התביעה צוינו כנתבעים גם שני אחיו של האחרון, אך לא צוינו אשתו, בנו ובתו, אשר מתגוררים עמו בנכס. בפסק הדין, שניתן ביום 19.9.2017, הורה בית משפט השלום "לנתבעים [אחמד ושני אחיו] ולכל אדם הנמצא בנכס מטעמים ועמם, לפנות את הנכס ולמסור את החזקה בו לתובע זאת תוך 60 יום". דא עקא, שאחמד לא טען לזכות עצמאית שלו בנכס, אלא כי הוא נמצא בנכס מכוח בתו –

רואן, שהיא, לדבריו, בעלת מעמד של דיירת נדחית. על פסק הדין הוגשו ערעור וערעור שכנגד לבית המשפט המחוזי; ערעורו של אחמד נדחה, ואילו ערעורו של ראובן התקבל באופן חלקי, על דרך של תוספת דמי שכירות בהתייחס למועד שבין הגשת התביעה ועד למועד הפינוי.

3. לענייננו חשובה העובדה, שבפסק הדין של בית המשפט המחוזי נקבע, בין היתר, כי: "פסק דינו של בית משפט קמא חל במערכת היחסים שבין [אחמד] ואלה הטוענים לזכות מגורים בדירה מכוח זכויותיו, אשר כפי הנקבע לעיל, אין לו כאלה. יודגש, פסק הדין של בית משפט קמא אינו חל במערכת היחסים שבין [ראובן] והבת [של אחמד]". לשון אחר: מכיוון שמלכתחילה לא תבע ראובן את רואן, בתו של אחמד, ואף לא תיקן את תביעתו מאוחר יותר באמצעות הוספתה כנתבעת, קבע בית המשפט המחוזי, כי התוצאה שאליה הגיע בית משפט השלום אינה חלה עליה, שכן פסק הדין אינו עוסק בה ובזכויותיה, אלא אך ורק בזכויותיו של אחמד, ומי שבא מכוחו. בקשת רשות ערעור שהגיש ראובן על פסק הדין של בית המשפט המחוזי – נדחתה (רע"א 6819/18).

4. ביום 27.5.2021, הגיש ראובן לבית משפט השלום "בקשה לחתימה על פסיקתא מתוקנת", שעל-פיה גם אשתו של אחמד ושני ילדיו יפוננו מהדירה. הפסיקתא המתוקנת נחתמה על-ידי בית משפט השלום עוד באותו יום. שתי בקשות שהגיש אחמד לביטול הפסיקתא המתוקנת – נדחו; בהחלטה האחרונה, מיום 9.2.2022, ציין בית משפט השלום כי "הפסיקתא המקורית זהה במהותה לפסיקתא המתוקנת [...] בכך סיים בית משפט זה את מלאכתו בתיק".

5. על החלטה זו הגיש אחמד, לבית המשפט המחוזי, ערעור ובקשה לעיכוב ביצוע. ביום 14.4.2022, נתן בית המשפט המחוזי את החלטתו בבקשת עיכוב הביצוע, שבגדרה צוין כי אמנם הבקשה נוסחה כמכוונת לעיכוב ביצוע פסק הדין, "אך למעשה הבקשה מתייחסת לפסיקתא שניתנה ביום 27.5.2021". בית המשפט המחוזי קיבל את הבקשה, וזאת הן מחמת היחס של הפסיקה לפינוי דירת מגורים, הן מכיוון ש"סיכויי הערעור אינם נמוכים, בשים לב לכך שבגוף הפסיקתא [המתוקנת] הורה בית המשפט על פינוי שלושה בני משפחה שלא היו נתבעים בהליך, ובכללם הבת רואן, שבית משפט זה קבע בפסק דינו בערעור, כי פסק הדין של בית המשפט קמא אינו חל בעניינה".

6. דיון על-פה בערעור התקיים ביום 13.7.2022. מפרוטוקול הדיון עולה, כי ראובן הפנים את הערות בית המשפט שנאמרו בהחלטה על עיכוב הביצוע, והבין היטב כי נוכח מחדלו – בחירתו מלכתחילה שלא לציין את רואן כנתבעת, אף לא לתקן את התביעה בדיעבד – מצבו המשפטי אינו מן המשופרים; בלשונו-הוא: "אני מבין שבית המשפט

עושה צעד וחצי לטובת המערער [...] אני יודע בדיוק מה הסיכון המשפטי" (פרוטוקול הדיון מיום 13.7.2022, עמוד 1 שורות 18-19)). נוכח סיכונים משפטיים אלה, ובשל המלצת בית המשפט המחוזי, הגיעו הצדדים להסדר מוסכם שנרשם בפרוטוקול הדיון. בסעיף האחרון להסכם, התבקש בית המשפט "ליתן תוקף של פסק דין להסכמות", וכך אכן נעשה.

7. עתה, לאחר שהגיעו הצדדים להסכם פשרה בבית המשפט המחוזי, מנסה ראובן להתנער מהסכמות אלו, ומבקש מאיתנו כי נורה על ביטול החלטת בית המשפט המחוזי ליתן תוקף להסכמת הצדדים. בהיעדר ממצא שיפוטי הניתן לתקיפה, ראובן מכוון חיציו לענייני פרוצדורה וסמכות. כך, ראובן טוען בחריפות, כי שגה בית המשפט המחוזי, והיה עליו לדחות את ערעורו של אחמד על הסף, ממגוון טעמים: איחור שנפל בהגשת הערעור; הימנעות אחמד מלקיים הוראות שנתן לו בית המשפט; שיבוש הליכי משפט שגרם אחמד, וכן מעשה בית דין. ראובן הגדיל לעשות, וטען גם כי ערעורו שלפנינו מוגש בזכות ולא ברשות, שכן פסק הדין של בית המשפט המחוזי – בטל, משניתן בחוסר סמכות.

אין בידי לקבל את הטענות.

8. אפתח בטענתו המרכזית של ראובן בהקשר זה, שלפיה הערעור שהגיש אחמד לבית המשפט המחוזי הוגש שלא כדין, וכי על כן, פסק הדין שניתן באותו ערעור – בטל ומבוטל; כדבריו: "פסק הדין [של בית משפט השלום] הינו חלוט ואין מקום לשנותו עוד [...] ולא עמדה כל זכות מוקנית לערער ערעור נוסף על פסק דין שכבר הוכרע והורה על [אחמד] ועל בני ביתו החיים עמו להתפנות מנכסו של [ראובן]". על פני הדברים, הצדק עם ראובן ביחס לטענתו כי הבקשה השניה של אחמד לבית משפט השלום הוגשה באיחור. אפס, טענה זו אי אפשר שתישמע לפנינו, לאחר שבית משפט השלום בחר שלא לדחות את הבקשה בשל העיכוב בהגשתה, ולדון בה לגופה, ולאחר שראובן לא עמד על טענותיו אלה, ובפרט בכל הנוגע למועד הגשת הערעור הנובע מהן, בבית המשפט המחוזי (ראו: רע"א 3640/03 דקל נ' דקל, פסקה 18 (16.12.2007) (להלן: עניין דקל)), אלא בחר להביא לסיום הליך הערעור בדרך של הסכמה – המותקפת על-ידו כעת. מכאן, שהשגותיו של ראובן ביחס לאיחור בהגשה אין בהן כדי לסייע לו.

9. לא מצאתי ממש גם בטענה שלא היתה לאחמד זכות מוקנית לערער על הפסיקתא המתוקנת. להשקפתי, ובניגוד לעמדתו של ראובן, עמדה לאחמד זכות ערעור על הפסיקתא המתוקנת. אבהיר. ככלל, החלטות הניתנות לאחר סיום המשפט יסווגו כהחלטות אחרות, והערעור עליהן יהא ברשות; ברם, ישנם חריגים לכלל זה, אשר ביחס אליהם קמה זכות לערער, בכללם גם מצבים שבהם ההחלטה המאוחרת נוגעת לחיוב

עצמו, משנה ממנו או מקנה לו משמעות חדשה (ראו: חמי בן-נון וטל חבקין הערעור האזרחי 104 (מהדורה שלישית 2012) (להלן: בן-נון וחבקין)). באופן ספציפי, פסיקתא מתקנת, שמעניקה פירוש לפסק הדין, ואשר "יוצקת תוכן חדש לתוך ההכרעה המקורית", כבנדון דידן – ודאי באה בקהל ההחלטות שעליהן ישנה זכות ערעור (בש"א 881/06 כץ נ' גוטליב, פסקה 5 (4.7.2006); ע"א 1050/01 גבעת כח מושב עובדים להתיישבות שיתופית בע"מ נ' רזנבלום (24.2.2002); בן-נון וחבקין, עמוד 105). דברים אלה יפים לעניין דנן, שכן החיוב בפסיקתא הוחל על נתבעים חדשים; על אחת כמה וכמה שכך הוא, מאחר שזמן קצר טרם מתן הפסיקתא המתקנת הבהיר בית המשפט המחוזי, ברחל ביתך הקטנה, כי "פסק הדין של בית משפט קמא אינו חל במערכת היחסים שבין [ראובן] ו[וראן]"; לא היתה אפוא כל הצדקה לניסיונו של ראובן לעקוף קביעה ברורה זו של ערכאת הערעור, בדרך של הגשת פסיקתא, לפני הערכאה הדיונית.

כללו של דבר: העניין שהובא לפני בית המשפט המחוזי בהחלט בא בגדר ההחלטות שהערעור עליהן – בזכות; בהתאמה לכך, איני רואה גם לקבל את טענות ראובן, כי פסק הדין המחוזי – בטל, ומסקנה זו אינה משתנה גם בבחינת יתר הטעמים ש'גייס' ראובן לטענה מופלגת זו, אשר פורטו לעיל.

10. משמצאתי כי הערעור לבית המשפט המחוזי הוגש כדין, וכי פסק הדין שניתן בו אינו בטל כלל ועיקר, התוצאה היא שיש לדון בהליך הנוכחי כבקשת רשות ערעור, בהתאם להוראתה של תקנה 149(4) לתקנות סדר הדין האזרחי, התשע"ט-2018: "הוגש ערעור בזכות במקום שבו היה על המערער להגיש בקשת רשות ערעור, רשאי בית המשפט לדון בערעור כבקשת רשות ערעור". בהחילי על הבקשה הנוכחית את אמות המידה של רשות ערעור ב'גלגול שלישי', שלפיהן ניתנת רשות לערער רק כשמתעוררת שאלה משפטית עקרונית החורגת מעניינם של הצדדים, או כאשר הדבר נדרש על מנת למנוע עיוות דין (ראו: תקנה 148א לתקנות) – התוצאה היא שהבקשה רחוקה ממילואן. ראובן אינו מצביע על עיוות דין שנגרם לו ממתן התוקף לפשרה שהגיעו אליה הצדדים; אף השאלה שנזכרה בחטף, בהתייחס לתקנות, שלפיה נדרשת הכרעה "האם מדובר בתקנות שנועדו לייסד סדר דין מחודש שמתאים את זמנו לעיתים המשתנות, או לראותן] למעשה [...]". כתקנות שהן בבחינת אות מתה" – אינה שאלה הראויה לבחינתנו כלל וכלל.

11. איני מוצא גם טעם טוב לבטל את ההסכמה שהושגה. הלכה היא כי לא בנקל יבוטל פסק דין שניתן בהסכמה (רע"א 2919/01 אושרוביץ נ' ליפה, פ"ד נה(5) 592, 597 (2001); וראו גם: דנ"מ 8183/20 בנימין נ' ועדת הערר המחוזית לתכנון ולבניה מרכז (30.12.2020)). בענייננו-אנו, ראובן לא הוכיח כי הסכמתו לפשרה שקיבלה תוקף של פסק דין נכפתה עליו, אף לא הוכיח שחל שינוי נסיבות המצדיק סטייה מההסכם. לכך יש

לצרף את העובדה שראובן הוא עורך דין במקצועו, וחזקה עליו כי בעת שקיבל על עצמו את הסכם הפשרה ופנה לבית המשפט המחוזי בבקשה ליתן תוקף להסכם הפשרה, ידע היטב את המשמעות המשפטית של הדבר.

12. אכן, יש להצטער שבנסיבות דנן סובל ראובן מחסרון כיס למעלה מעשור, ונמנע ממנו לעשות בקניינו כרצונו. ניתן להבין את כעסו. אך הנסיבות מלמדות שהעניין החל בשגיאתו-שלו – עת השמיט את שמה של רואן; המשיך במחדלו – כשבחר לא לתקן את כתב התביעה; והסתיים בבחירתו לקבל על עצמו את הסכם הפשרה בבית המשפט המחוזי – הסכמה שממנה אין ביכולתו להתנער. במצב דברים זה, וחרף הנסיבות העגומות שנוצרו, לא נוכל לתת סעד. יש לקוות שהדירה תעבור לידי ראובן במועד כמוסכם וכנדרש, ושהצדדים ישכילו לסיים את מערכת היחסים בצורה חיובית. זכויותיו של ראובן שמורות לו לנקוט כל הליך שהדין מאפשר. הזכויות שמנגד שמורות אף הן.

13. סוף דבר: אין מקום להישמע לטענות ראובן, ולסטות מן ההסכם שאליו הגיעו הצדדים, ושקיבל תוקף של פסק דין בבית המשפט המחוזי. דין הערעור אפוא להידחות – וכך אציע לחברי כי נורה.

בנסיבות העניין, לא בלי התלבטות, אציע שלא לעשות צו להוצאות.

ש ו פ ט

השופטת ג' כנפי-שטייניץ:

אני מסכימה.

ש ו פ ט

השופט ח' כבוב:

אני מסכים.

ש ו פ ט

לפיכך הוחלט כאמור בפסק הדין של השופט נעם סולברג.

ניתן היום, ט"ז בתמוז התשפ"ג (5.7.2023).

ש ו פ ט

ש ו פ ט ת

ש ו פ ט

22073870_O05.docx יס
מרכז מידע, טלי *3852, 077-2703333 ; אתר אינטרנט, <https://supreme.court.gov.il>